

Аналіз реалізації молодіжної програми в ВСО ЄХБ дозволяє констатувати, що думка вчених щодо того, що «віруючі протестантських церков у недалекій перспективі здивують українське суспільство своєю громадянською мобільністю й різними формами ... входження в соціум» [18, с.5], знаходить своє підтвердження в бутті досліджуваної нами церкви. Підвалини цієї «недалекої перспективи» вже закладені. Залишилось почекати і ...здивуватися.

Джерела та література

1. Молодежное служение ВСО ЕХБ. – Режим доступу : <http://cyouth.com.ua>.
2. Яроцький П. Стан пізньопротестантських конфесій / Україна релігійна : Стан релігійного життя України. – Кн.1 / Гол. ред. А. Колодний // Українське релігієзнавство. – №46. – К., 2008. – С.302-331.
3. Вакулєнко Г. Воспоминание о будущем: Молодежное служение – пути развития / Г. Вакулєнко // Християнство. – №1. – 2001. – С.15-22.
4. Конференція молодіжних керівників України, декабрь – 2009 / Горизонти. – №1. – 2010. – С.4-5.
5. Конференція медиа-євангелістів... // Горизонти. – №3-4. – 2010. – С.3.
6. Нічна молитва молоді Рівного та прилеглих міст 14 квітня 2011 року. – Режим доступу: <http://cyouth.com.ua>.
7. Прошел второй ужин ученичества «1 на 1 с Богом». – Режим доступу: <http://cyouth.com.ua>.
8. Около шестисот парней и девушек... // Горизонти. – №3-4. – 2010. – С.4-5.
9. Міста для Христа [Текст] // Горизонти. – №1. – 2008. – С.2-3.
10. Открытие Одесского культурного центра – помощь украинскому обществу // Горизонти. – №2. – 2010. – С.2-3.
11. Медицинская конференция «Актуальные проблемы медицины в свете христианской этики» // Горизонти. – №2. – 2010. – С.2-3.
12. II Всеукраїнська конференція християн-юристів України. – Режим доступу: <http://cyouth.com.ua>.
13. Направления социального служения: массовые мероприятия на уровне города (села) // Горизонти. – №2. – 2010. – С.35-37.
14. Первый Конгресс христианской молодежи: все едино! // Горизонти. – №2. – 2008. – С.3-5.
15. Спортивне служіння [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cyouth.com.ua>.
16. В Украине проходит XII Фестиваль христианской молодежи. – Режим доступу: <http://cyouth.com.ua>.
17. Школенко Є. Живе спілкування для християн-музикантів – це ХОМ! / Є. Школенко // Горизонти. – №2. – 2007. – С.34-39.
18. Яроцький П. Релігійний фактор у сучасній Україні / П. Яроцький // Людина і світ. – 2004. – №4. – С.4-10.

Філіпчук С.В. Молодежна робота ВСО ЄХБ в світлі професійних СМІ

В статті розкриваються напрямки та форми реалізації молодіжної політики Всеукраїнського союзу об'єднаних євангелістських християн баптистів на матеріалах професійних СМІ в началі III тисячоліття. Аналізується молодіжна робота церкви на всеукраїнському та місцевому рівнях.

Ключові слова: ВСО ЄХБ, молодіжна робота, професійні СМІ.

Filipchuk S.V. Youth work of UU ECBU in the light of confessional media

This article reveals the directions and forms of youth policy realization of Ukrainian Union of Evangelical Christian Baptists Unification, based on confessional media materials in the early third millennium. Youth church work is analyzed at national and local levels.

Keywords: UU ECBU, youth work, confessional media.

УДК: 298.9:141.7(477)

І. Г. Огорокова

СПРИЙНЯТТЯ НЕОЯЗИЧНИЦТВА УКРАЇНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ

Автором аналізуються стосунки неоязичницьких організацій з державними органами, висвітлення рідновір'я науковцями та ЗМІ як формування суспільної думки, його сприйняття різними верствами українського суспільства.

Ключові слова: неоязичництво, рідновір'я, українське суспільство.

Неоязичництво (рідновір'я) є невід'ємною частиною українського релігійного й соціокультурного простору. Це новітній релігійний рух та світоглядний проект, який висуває власне бачення національного питання та шляху розвитку української держави. Він має відносно невелику кількість прихильників, проте більшість із них складає національно орієнтована інтелігенція, хоча є невелика частка й представників інших соціальних верств. В умовах поліконфесійного та полікультурного українського суспільства аналіз місця неоязичництва в українському соціумі та сприйняття його у суспільстві є актуальною проблемою.

Рідновірський рух досліджувався А. Колодним [1], Г. Лозко [2], Т. Беднарчиком [3] та ін., проте питання місця його в українському соціумі лишилося практично не висвітленим. Метою нашої статті є аналіз сприйняття неоязичництва українським суспільством. В його межах буде розглянуто взаємодію

язичників із державою, ступінь відкритості рідновірів суспільству, ставлення до них пересічних громадян, висвітлення цього явища ЗМІ та науковцями.

Позиція держави розкривається через аналіз законодавчих і нормативних документів, практичні дії щодо реєстрації та діяльності громад, оцінки представників державної влади різних рівнів щодо неоязичників. Опосередковано виразником позиції держави розглядаємо інформаційні повідомлення державних телеканалів та інформгентств.

Стосунки рідновірів з державою на етапі становлення неоязичницьких організацій можна простежити на матеріалах ЦДАВО. Вже з 1991 р. із здобуттям Україною незалежності та прийняттям закону «Про свободу совісті та релігійні організації» рідновіри отримали можливість вільної реєстрації. Це була нова течія, тому її документи місцевими органами влади направлялися до Ради у справах релігій при Кабінеті Міністрів України (далі – Рада). Наскільки процес реєстрації був вільним, розглянемо на прикладі кількох громад.

Вже у червні 1991 р. уповноважений Ради по м. Київ звернувся до неї із проханням оцінити статут громади РУНВіри [4, арк.154]. У відповідь він отримав висновок, в якому містилися зауваження до статуту, проте лише адміністративного характеру [5, арк.155].

У 1993 р. подібне звернення надійшло від завідуючого відділом у справах релігій Донецької облдержадміністрації [6, арк.80]. Рада видала експертне заключення, в якому докладно роз'яснювала основні положення віровчення РУНВіри та резюмувала, що «статут не суперечить чинному законодавству України і може бути зареєстрований» [7, арк.82].

Іншу ситуацію спостерігаємо при реєстрації громади Великого Вогню м. Житомир. До Ради звернувся завідуючий відділом у справах релігій Житомирської облдержадміністрації А.О. Мельник із проханням зробити експертизу віровчення даної громади та висновок стосовно можливості її реєстрації [8, арк.13]. Крім паперів із віровченням та статуту, ним було надіслано власний висновок щодо статуту Великого Вогню. У ньому А.О. Мельник визначає «віровчення нової громади таким, що протирічить законодавству про релігійні культури». Він просить дати експертну оцінку, бо члени громади вже зверталися до Ради з проханням реєстрації статуту, але при цьому врахувати «гостру реакцію на появу вищевказаної громади, яку вже проявляють віруючі УПЦ-Київський Патріархат м. Житомир» [9, арк.15].

У висновку наводяться положення статуту Великого Вогню, які, на думку його автора, протирічать законодавству. Це «необґрунтоване і непідкріплене віровченням положення про право на альтернативну /невійськову/ службу, протиріччя з правом на навчання бойових слов'янських мистецтв», «посилання на пожертвування з державних джерел», «нападки на християнство», «завуальований заклик до насильства, очевидно, цьому служить і навчання бойовому мистецтву слов'ян», «сумнівні посилання на переваги раси світлих північних воїнів як і твердження про запорозьке козацтво як антихристиянську опозицію», «недопустима войовничість, невідомо проти кого направлена» [10, арк.14].

Отже, бачимо тут як цілком логічні й справедливі зауваження, так і упередженість – прохання врахувати думку іншої конфесії та вбачання «завуальованого заклику до насильства» у навчанні бойовому мистецтву.

Начальник відділу правової та експертної роботи Ради відповів, що «діяльність цієї організації до реєстрації статуту потребує додаткового вивчення» [11, арк.16] та надіслав експертне заключення, в якому значилося, що через ворожі вислови щодо християнства у статуті організації він не може бути зареєстрований [12, арк.17].

Проте переважна більшість організацій реєструвалися без перешкод. Так, вже на 01.09.1992 р. лише у Києві офіційно діяло п'ять громад РУНВіри [13, арк.89-98].

Згодом ситуація дещо змінюється. Рідновіри заявляють про свідоме затягування із реєстрацією їхніх громад без належних причин, про невиконання закону України «Про свободу совісті та релігійні організації», незахист їх правоохоронними органами і навіть агресію з їхнього боку.

У відповідь язичники влаштовують поодинокі пікети, звертаються з відкритими листами до органів влади та правоохоронців.

Так, близько сотні вогнищан у червні 2011 р. провели пікет Тернопільської облради, вимагаючи реєстрації місця паломництва і віросповідання в Раштівцях, сприяння законному вирішенню земельних суперечок у селі між рідновірами та Бучацькою єпархією, припинення розпалювання міжрелігійної ворожнечі представниками останньої, сприяння громадським слуханням та законному вирішенню кримінальної справи зі знищення святилища та побиття язичників за участю представників єпархії [14].

В наслідок пікету відбулася зустріч В. Куровського із заступником голови облдержадміністрації з гуманітарних питань, та приїзд у Раштівці членів комісії з відділу релігій Тернопільської облдержадміністрації, якій доручено розглянути питання, висунуті пікетувальниками. Але результатів це не принесло.

Безуспішність таких дій язичників часом привертає увагу ЗМІ. Так, на Запорізькому сайті новин опублікована стаття «Релігійне питання по-запорізькі», в якому автор підкреслює очевидний дисонанс між реакцією державних структур на нищення рідновірських святилищ та тимчасове зняття дерев'яного хреста зі штучного кургану перед музеєм на Хортиці: «бачимо, що влада, м'яко кажучи, не об'єктивна в своїх діях – з одного боку, за найменшою вимогою священників РПЦ протягом кількох днів змінює план реконструкції об'єкту. З іншої – понад рік не помічає актів неприхованого вандалізму» [15].

Загалом, неоязичники розцінюють ставлення до себе державних органів влади як вороже.

В проведеному нами анкетуванні рідновірів містилося запитання: «Що, на Вашу думку, найбільше заважає поширенню рідної віри в Україні?» респондентам пропонувалися наступні варіанти відповідей: «відсутність підтримки з боку держави», «протидія християнської церкви», «байдужість суспільства», «ваш варіант». За результатами, близько 7% респондентів вважає, що найбільше заважає відсутність підтримки державою, 5% – що однаковою мірою держава та християнська церква, більше 3% – держава та байдужість суспільства. Отже, навіть в сумі виходить лише 15%. Із чого можна зробити висновок, що неоязичники не покладають на державу особливих сподівань.

Рідновірський рух привертає до себе увагу громадськості із початком свого поширення в Україні. Вже у 1991 р. з'являється велика кількість присвячених йому публікацій як у центральних, так і в регіональних періодичних виданнях. Матеріали на їхніх шпальтах включали в себе повідомлення про основи віровчення, обрядової системи, історії виникнення й були присвячені РУНВірі – єдиній на той час помітній рідновірській організації. Статті про неї публікують «Людина і світ», «Наука і суспільство», «Нова генерація», «Україна», «Молодь України», «Культура та життя», «Київ» та інші. Вони переважно передруковували частини з творів засновника РУНВіри Лева Силенка, що відображають світоглядні засади організації.

Часом статті передують повідомлення про численні листи від читачів із проханням розповісти про рідновірство [16, с.15-21], що свідчить про високу зацікавленість цим явищем в українському суспільстві. Ці статті, особливо в перші роки існування неоязичництва, мають здебільшого безоцінний характер, вказуючи лише на поширення нового оригінального явища в Україні. Великою мірою ця тенденція зберіглася й надалі. Типовою в цьому плані є публікація про неоязичництво, що вийшла у 2002 р. в одній з регіональних газет. Вона вміщена в рубриці «Ужасно интересно все то, что неизвестно» й має назву «Наши корни» [17, с.8]. Позиція автора статті нейтральна, проте підкреслення у тексті, що основну масу рідновірів складають високоосвічені люди, опосередковано свідчить про загалом позитивне ставлення до цього релігійного руху. Разом з тим, бачимо тут віддзеркалення загальної ситуації – за період понад десять років існування, не зважаючи на висвітлення його у ЗМІ, неоязичництво так і залишається невідомим явищем для більшості громадян.

Проте це не означає, що українці залишилися байдужими до даного питання. Часом на сторінках газет розгорталися цілі дискусії із приводу неоязичництва. Так, резонанс викликала стаття «Хоче Бог Рідну Віру вітати!», яка вийшла у 1995 р. в хмельницькій газеті «Подільські вісті». В ній РУНВіра була заявлена як релігія, що «дає українцям право і можливість мати окремішнє місце в духовному житті людства» [18, с.3]. У відповідь на це була опублікована критична стаття, де РУНВіру було названо «п'ятим колесом до воза». На підставі того, що керівництво РУНВіри тоді знаходилося за кордоном, автор статті С. Ковальчук зробив висновок, «що вона претендує на керівництво Україною, а не вірою» та закликав не поспішати «за «новою вірою», бо не рідна вона, не українська і не національна» [19, с.3]. Проти таких тверджень виступив П. Мельник, голова громади РУНВіри м. Волочиська [20, с.3]. Зараз безліч подібних дискусій можна знайти в мережі Інтернет.

Деякі публікації спрямовані на нагнітання негативного чи й відлякуючого образу рідновір'я. Так, Ю. Дорошенко у статті «Як українці колесо винайшли. Чи справді нашою державою керують язичники?» висловлює припущення, що «РУНВіра – потужний масонський орден, який ховається за, на перший погляд, невинною релігійною ідеологією РУНВіри» [21, с.4].

Патріотична спрямованість рідновірів, акцент на саморозвитку зумовила позитивне ставлення до них частини науковців, представників ЗМІ, пересічних громадян. Так, стаття «Інша віра» у газеті «День» супроводжується коментарем кандидата філософських наук старшого співробітника Інституту філософії О. Бучми. Він зазначає, що у рідновірських організаціях «важко побачити негатив, адже в них присутній патріотизм, віра у власні можливості, спортивний розвиток. Ми справді живемо у країні, де діє свобода віросповідання, і якщо релігія не може зашкодити суспільству або здоров'ю громадян, не є антидержавною, а, навпаки, розвиває людину, то навіряд чи це погано» [22, с.8].

З другої половини 1990-х рр. кількість загально-інформативних публікацій про рідновірів у періодиці України зменшується – це явище вже перестає бути чимось новим і про нього згадують тільки після певних подій. Натомість традиційним стало висвітлення важливих моментів з життя неоязичницьких організацій – переважно основних календарних свят, таборів, фестивалів – на телеканалах як місцевих, так і центральних. Подання матеріалу про рідновірів цілком нейтральне, без агресії чи упередженості. Таку позицію з боку державних телеканалів ми можемо опосередковано розглядати як ставлення до язичників держави.

З середини 90-х рр. ХХ ст. з'являються фахові дослідження неоязичництва. Наукові статті, релігієзнавчі посібники й монографії відіграють не останню роль у формуванні суспільної думки з окресленого питання. Більшість із них подає інформацію про неоязичництво у розділі «нетрадиційні релігії», але частина відносить його до етнічних релігій. Це, зрозуміло, впливає на сприйняття описуваного явища читачем.

Наукові дослідження переважно безоціночні. Неоязичництво сприймається часто лише як одна з численних новітніх релігій, як «цікаве явище сучасного релігійного життя в Україні» [23, с.98], один з яскравих прикладів «нової хвилі» національного релігійного відродження» [24, с.4-5].

Проте маємо й інші. Зокрема, піддає ґрунтовній критиці цей релігійний феномен Я. Дашкевич. Він стверджує, що постанню рідновірських організацій сприяли радянські спецслужби, спрямовуючи їх проти християнства. Також вчений закидає неоязичникам епігонство, запозичення ідей від російських шовіністичних організацій, псевдо-патріотизм, антинауковість, компрометацію української науки і викривлення світогляду. Про неоязичницьких лідерів відгукується як про «часто хворих або патологічно дилетантських». Крім того, Я. Дашкевич засуджує «відмову теологів, етнологів, істориків [...] дати широку науково обґрунтовану критику тих нездорових деформацій релігійної та парарелігійної свідомості, які намагаються реалізувати в середовищі сучасного українського суспільства», бо «відсутність об'єктивної критики сприяє антинауковому невігластву і спрощенню суспільної свідомості на манівці» [25, с.71–75].

Серед релігієзнавців існує й протилежна позиція. Так, О. Шуба зауважує: «Звичайно, РУНВіра та інші неоязичницькі течії не тотожні з давньоукраїнським язичництвом. Однак для держави і суспільства важливим є не стільки цей факт, скільки чітка національна орієнтація його послідовників, підтримка процесу утвердження української державності, участь у національному і духовному відродженні України. Велике значення має їхня діяльність з повернення першоджерел вітчизняної духовності та культури, відродження не лише релігійних вірувань, а й давніх українських звичаїв, традицій, обрядів. Неоязичництво є однією з форм взаємозв'язку сучасного національного й релігійного відродження, своєрідного поєднання у свідомості патріотично налаштованої української молоді української національної ідеї з релігією» [26, с.187].

Нейтрально-позитивне ставлення простежується у монографії «Український соціум»: «основним контингентом неоязичництва є національно зорієнтована інтелігенція, свідомі українці інших соціальних верств. Для більшості з них процес відродження язичництва за умов слабкої національної свідомості більшості українців є шляхом відродження свідомого, духовно багатого українства» [27, с.245-251].

Позитивно оцінює рідновірів «Академічне релігієзнавство»: «всіх їх єднає пошук втраченої рідної релігії, бажання більш чіткої етнічної самоідентифікації, усвідомлення необхідності відновлення природної духовності і повернення до рідних, дохристиянських традицій та цінностей» [28, с.792].

У монографії «Україна в її релігійних виявах» А.М. Колодний інформацію про неоязичництво вміщує у підрозділі «Українське язичництво – вияв природної релігійності» та зауважує: «світобачення рідновірів сформоване історією і долею України. Рідновірство (і в цьому його національна значимість) шукає той важіль, який міг би утвердити в українців українство, який би послужив духовною основою відродження ними своєї національної державності». Також дослідник стверджує, що якби «Володимирова реформа язичництва поч. 80-х рр. Х ст. і творення ним етнічної релігії русичів мала б успіх, [...] на його ґрунті, подібно індуїзму, зороастризму чи синтоїзму, сформувалася б етнічна віроповчальна система українства зі своїм пантеоном божеств» [1, с.69-70].

У монографії «Україна релігійна» А.М. Колодний закликає відмовитися від нав'язаних церковних примітивних оцінок, наводить позитивні риси язичництва і навіть його переваги над світовими релігіями: «у язичника відсутня екзистенційна туга із-за якоїсь там безтямності буття. Для нього священне явлене у світі і в останньому немає чогось такого, що було б відокремленим від нього. Для нього важливою є не втеча від світу, а досягнення гармонії з ним, бо ж світ не є чимось «занепалим», гріховним, а виявом священного, до якого слід прилучатися, жити з ним, а не поза ним. Акцент на гармонії, а не на особистому спасінні, приводить до надто більшого устремління до духовного преображення і зв'язку з Божественним в цьому житті, а не до божественного благословення в потойбічному. [...] Трансцендентні релігії абсолютизують наявність у світі якогось фундаментального зла і, власне, тримаються, виживають на основі пропонування шляхів відвернення його негативної дії. «Без чорта і Бог був би непотрібним», – говорить народне прислів'я. [...] На відміну від християн, язичники радісні у своїх обрядах, не прихнюплени постійно молінням типу «подай», «помилуй», «прости», як в християнстві. Знаючи добре довкілля, вони постають в ньому як господарі, а не як гості. Тому воно їх не лякає, орієнтує на діяльність у світі, а не очікування якихось благ і невідомо коли, де і від кого» [29, с.242-243].

Також автор визначає заслугою неоязичників те, що «вони привернули увагу до національних святинь, виробили загалом дієву систему національного виховання», «сакралізують Україну», «зорієнтовані на забезпечення людям повноцінного і гармонійного земного життя» [29, с.251-252].

На початку XXI ст. з'являються дисертації, присвячені рідновірському руху в Україні, що свідчить про серйозну увагу до цього явища та зацікавленість ним у науковому середовищі. Загалом, з 2001 по 2007 рр. було захищено п'ять дисертацій з цієї теми.

Ставлення до рідновір'я в середовищі науковців можна простежити й за інтерв'ю із фахівцем з новітніх релігій професором Л. Филипович, вміщене на сайті Української Асоціації Релігійної Свободи 22.03.2009 р. Було задане питання щодо ставлення дослідниці до неоязичництва та чи загрожує воно, на її думку, християнству, поєднане із звинуваченнями рідновірів у квазіпатріотизмі, псевдонауковості, антисемізму. Л. Филипович у відповіді засудила агресивність питання та показала рідновірство як явище, характерне для всього світу, і таке, що має право на існування так само, як і християнство [30].

Неоязичницькі громади живуть доволі відкрито по відношенню до суспільства, у чому автор мав багато можливостей пересвідчитися – вони завжди готові до спілкування, цілком позитивно сприймають присутність сторонніх осіб на своїх заходах та зібраннях. При цьому жодного разу ми не стикалися зі спробами навернення у власну віру, що не може не імпонувати.

Конкретні випадки сприйняття неоязичників у суспільстві можемо простежити на прикладі ситуації довкола Духовного центру у Раштівцях (Гусятинський р-н, Тернопільська обл.). Тут був конфлікт рідновірів із місцевими священиками та підбуреними ними селянами. Останні почали збирати підписи за виселення рідновірів із села. Сюжет ТСН від 29.08.2008 р. розповідає: «На незвичних сусідів односельці дивляться косо. Першими своє слово про поганців сказали місцеві священики. Далі підбурювати один одного почали самі селяни. Кажуть, начебто від чужинців жодної шкоди, проте чекати можна чого завгодно». Далі йде «пряма мова» селянина, який пояснює, чому він та його односельці прагнуть виселити рідновірів: «Не хочуть люди такого. Тому що буде молодьож дуже розпущена, хто знає, яке буде». Також сюжет розповідає, що селянам не сподобалися організовані язичниками козацькі забави та обряди, під час якого палили на вогнищі та пускали рікою хліб [31]. Сам репортаж доволі нейтрально висвітлює описані події.

Та не зважаючи на таку ситуацію рідновірам вдається співіснувати з односельчанами. Вже в жовтні того ж року вони повідомляють, що «було проведено спілкування з мешканцями села. Нині відбулось зближення рідновірів та селян. Духовний центр «Родосвіт» готує подарунок для сільської школи, який, сподіваємось, стане в пригоді на довгі роки. Селяни допомагають рідновірам облаштовувати корпус та постачають продуктами харчування» [32].

В сюжеті ТСН за 20.07.2010 р. вже говориться, що «селяни не проти сусідства з рідновірами, хоч і ставляться до них з пересторогою» [33].

Більше того, наявність рідновірського центру зараз активно рекламується у переліку принад Гусятинського району для туристів [34].

Повертаючись до результатів анкетування, відзначаємо, що найбільша кількість опитаних – 33% – переконані, що поширенню рідновірського руху заважає передусім байдужість суспільства. Понад 7% – що рівною мірою байдужість суспільства та протидія християнської церкви.

Власне, найвищий показник у цьому питанні відображає самовідчуття рідновірів у суспільстві. Під час інтерв'ю вони теж говорять, що стикаються передусім із байдужим ставленням до себе, значно рідше – з ворожістю.

Так, голова громади РУНВіри м. Києва В.Д. Мартинюк розповідає, що він та його прибічники періодично стоять на майдані Незалежності з агітаційними матеріалами. На питання ж, чи цікавляться ними люди, відповідає: «Цікавляться, але дуже мало. Це я теж кажу відверто і прямо. Дуже-дуже мало...»

Подібна ж ситуація у селі поруч з Києвом, де мешкає й намагається пропагувати один з членів громади. На питання про реакцію людей говорить: «Ну що, люди посміхаються.. дуже важко» [35]. Отже, знову спостерігаємо несприйняття селянами рідновірських ідей.

З метою з'ясувати становище рідновіра у суспільстві, під час опитування віруючих нами були поставлені питання, як сприйняли їхній релігійний вибір рідні та друзі, наскільки після цього змінилося коло їхнього спілкування. Переважна більшість повідомляє, що близькими це спочатку сприймається насторожено, але згодом вони заспокоюються і звикають, хоч і не поділяють найчастіше рідновірського світогляду. Язичники говорять, що коло друзів кардинально не змінюється, вороже сприймають лише «затяті християни», які вбачають у цьому секту.

Сприйняття рідновірів у суспільстві йде на користь їхня патріотична зорієнтованість, намагання повернути втрачені культурні надбання, екологічна спрямованість, прагнення самовдосконалення й активна життєва позиція. Власне, саме це найчастіше слугує аргументами на їхню користь, які висловлюють журналісти та науковці.

На наш погляд, відносній популярності рідновір'я, толерації його сприйняття у суспільстві сприяє також певна мода на етнічне, притаманна не лише Україні, а і європейським державам як природна протидія загальній глобалізації. Ця мода виражається, перш за все, у мистецтві, зокрема, музиці. Це етно-гурти, що намагаються зберігати та популяризувати фольклорні та написані в цьому стилі нові пісні – «Божичі», «Буття», «Володар», «Гуляйгород», «Древо», «Русичі» та багато інших. Народні

мотиви вплетені й у творчість музичного гурту «Дахабраха», учасники якого визначають свій стиль як «етно-хаос».

Поряд із цими колективами, є гурти, в творчості яких звучать відверто язичницькі мотиви. Це «Сокира Перуна», «Крода», подекуди «Кому Вниз», «Тінь Сонця». Лідер останнього Сергій Василюк (Новояр) є посвяченим рідновіром. Частина рідновірів зазначають, що прийшли до своєї віри саме через захоплення подібною музикою.

Також поширеними є етно-фестивалі, такі як «Трипільське Коло», «Арт-Поле», «Країна Мрій», «Підкамін» тощо. На них звучить описана вище музика, проводяться численні майстер-класи з традиційних ремесел, ярмарки виробів народних майстрів. Вони користуються великою популярністю серед патріотично налаштованої молоді. Рідновіри, особливо в столиці, шукають тут свою цільову аудиторію, представляючи на ярмарках свої книжки, періодичні видання, обереги, роздаючи листівки, газети тощо.

В Києві та Тернополі є рідновірські книгарні. Також у центрі столиці з 2010 р. працює ресторан «КультРа», облаштований в яскраво язичницькому стилі. Тут проводяться рідновірські заходи, свята, проте його відвідувачами є не лише язичники, а й загалом патріотично налаштовані громадяни та просто цікаві. Це також можна вважати фактором зближення між рідновірами та широкими верствами суспільства.

Таким чином, намагаючись охарактеризувати сприйняття неоязичників в українському суспільстві, ми проаналізували ступінь та кут висвітлення цього руху в ЗМІ та наукових виданнях. Адже саме вони найбільше впливають на ставлення соціуму до певного явища, особливо такого, з яким громадяни мало стикалися особисто. Також за допомогою опитування рідновірів й спостереження за ними було висвітлено ступінь їхньої відкритості, їхнє ставлення до держави, самовідчуття у суспільстві. На конкретних прикладах проілюстровано характер взаємодії неоязичників та суспільства, державних органів. Крім того, показано загальний культурний контекст буття рідновірських громад.

Отже, відзначаємо, що законодавчо держава забезпечує рідновірів правом вільної дії та розвитку. Більшість їхніх громад офіційно зареєстровані, мають власні святилища і можливість доступу до ЗМІ. Проте часто неоязичники (так само як і інші невеликі конфесії) стикаються з нерівноправ'ям порівняно з панівною церквою, байдужістю держави до своїх проблем.

Значна зацікавленість суспільства неоязичництвом та велика кількість публікацій про нього у друкованих ЗМІ припадають на першу половину 1990-х рр. – час стрімкого піднесення національної самосвідомості та новизни рідновірства для України. Спостерігаємо також активну увагу читачів до цих статей. Переважна більшість публікацій відображає нейтрально-зацікавлене ставлення його авторів до описуваного явища, інколи трапляються критичні замітки. З другої половини 90-х рр. ХХ ст. увага преси до неоязичництва поступово спадає, проте регулярними стають висвітлення ЗМІ різноманітних заходів та подій, пов'язаних з рідновірами.

На рубежі століть неоязичницький рух стає предметом зацікавлення науковців. Відомості про нього потрапляють на сторінки фахових збірок, підручників, монографій. Були захищені дисертації, в яких рідновірство досліджується переважно з філософської точки зору. Відзначаємо, що в середовищі науковців немає сталої думки стосовно того, до якої категорії віднести неоязичництво – до нетрадиційних чи етнічних релігій. Інформація про нього найчастіше подається безоціночно, як і про безліч інших новітніх релігійних рухів. Різко критичні публікації трапляються доволі рідко, а частина науковців дають позитивний відгук про цей релігійний рух.

Рідновіри доволі відкриті по відношенню до суспільства. Останнє сприймає язичників загалом байдуже, проте відомі й випадки конфронтації, яку все ж вдається переводити у компромісне співіснування. Великою мірою позитивному або нейтральному ставленню до рідновірів сприяє їхня патріотична й екологічна налаштованість, прагнення відродити втрачені культурні пласти та здоровий спосіб життя, а також існування певної моди на етнічне, виявленої, передусім, у мистецькій сфері.

Загалом, можна підсумувати що якість ставлення до неоязичництва мають переважно представники інтелігенції, студентства. Відповідно, поширюється воно переважно у великих містах. Селяни фактично не сприймають рідновір'я, часто мають вороже ставлення до нього, про що свідчать наведені вище приклади взаємодії й те, що в серед рідновірських громад дуже мала кількість розташовані у селі. Загалом, широкі верстви населення найчастіше просто не знайомі з цим явищем або недостатньо обізнані у ньому.

Джерела та література

1. Колодний А.М. Українське язичництво – вияв природної релігійності / А.М. Колодний // Україна в її релігійних виявах. Монографія. – Львів : СПОЛОМ, 2005. – 336 с.
2. Лозко Г.С. Актуалізація української етнорелігії в європейському контексті: Автореф. дис. на здобуття наук. ступ. д. філос. наук: спец. 09.00.12. «Українознавство». (філософські та історичні науки) / Лозко Галина Сергіївна; Ін-т філософії ім. Г.С. Сковороди НАНУ. – К, 2007. – 22 с.
3. Беднарчик Т.Р. Український рідновірський релігійний рух у діаспорі ХХ ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.11 «Релігієзнавство» / Беднарчик Тарас Романович; Ін-т філософії ім. Г.С. Сковороди НАНУ. – К, 2007. – 18 с.

4. Лист уповноваженого Ради по м. Київ Солов'я М. до Ради в справах релігій при Кабінеті Міністрів УРСР // ДАЗО. – Ф.4648. – Оп.7. – Спр.637.
5. Висновок відділу церков і сект Ради в справах релігій при Кабінеті міністрів УРСР по статутах послідовників віри «Бахаї» та релігійної громади РУНВіра // ДАЗО. – Ф.4648. – Оп.7. – Спр.637.
6. Лист завідуючого відділом у справах релігій Донецької облдержадміністрації Л.А. Серпіліна до Ради у справах релігій при Кабінеті Міністрів України // ДАЗО. – Ф.4648. – Спр.713.
7. Експертне заключення до Статуту релігійної громади РУНВіри (м. Донецьк) // ДАЗО. – Ф.4648. – Спр.713.
8. Лист завідуючого відділом у справах релігій Житомирської облдержадміністрації А.О. Мельника до Ради у справах релігій при Кабінеті Міністрів України // ДАЗО. – Ф.4648. – Оп.7. – Спр.713.
9. Висновок про реєстрацію слов'янської релігійної громади «Великий Вогонь» // ДАЗО. – Ф.4648. – Оп.7. – Спр.713.
10. Висновок про реєстрацію слов'янської релігійної громади «Великий Вогонь» // ДАЗО. – Ф.4648. – Оп.7. – Спр.713.
11. Лист начальника відділу правової та експертної роботи Ради Г.Ф. Спорєвого до завідуючого відділом у справах релігій Житомирської облдержадміністрації Мельника А.О. // ДАЗО. – Ф.4648. – Оп.7. – Спр.713.
12. Експертне заключення до цивільного та канонічного статутів слов'янської релігійної громади «Великий Вогонь» (м. Житомир) // ДАЗО. – Ф.4648. – Оп.7. – Спр.713.
13. Довідка про релігійні громади, монастирі, які діють на території м. Київ станом на 01.09.1992 р. // ДАЗО. – Ф.4648. – Оп.7. – Спр.672.
14. Маклакова П. За віру Предків! [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tryglav.com.ua/index.php?module=news&do=print&id=234>.
15. Релігійозний вопрос по-запорожски [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.061.ua//article/69823>.
16. Бондаренко В., Кардашук М. «Дажбоже наш, ми вірні внуки твої...» Особливості РУНВіри, її культури й церковної організації / В. Бондаренко, М. Кардашук // Людина і світ. – №7. – 1991. – С.15-21.
17. Наши корни // Перекур. – 2002. – 16 травня. – С.8.
18. Савченко А. Хоче Бог Рідну Віру вітати! / А. Савченко // Подільські вісті. – Хмельницький, 17 січня 1995. – №7. – С.3.
19. Ковальчук С. Рідна віра чи п'яте колесо / С. Ковальчук // Подільські вісті. – Хмельницький, 11 квітня 1995. – №42. – С.3.
20. Мельник П. Все ж найкращі обряди – свої / П. Мельник // Подільські вісті. – Хмельницький, 11 квітня 1995. – №42. – С.3.
21. Дорошенко Ю. Як українці колесо винайшли. Чи справді нашою державою керують язичники? / Ю. Дорошенко // Україна молода. – №26 (1100). – 11 лютого 1999. – С.4.
22. Інша віра. В Україні існує козацький спецназ, який поклоняється древнім слов'янським богам // День. – 2007. – 5 березня. – С.8.
23. Филипович Л. Поширення нових релігійних течій і рухів в Україні / Л. Филипович // Релігійна свобода. – 2002. – №6. – С.92-110.
24. Цюрупа М. Сучасна релігійна ситуація в Україні та деякі аспекти її еволюції / М. Цюрупа // Народна армія. – 1999. – 24 грудня. – С.4-5.
25. Дашкевич Я. Новоязичництво в Україні: джерела і наслідки / Я. Дашкевич // Історія релігій в Україні. Тези повідомлень VI Міжнародного круглого столу (Львів, 3-8 травня 1995 р.). – Львів, 1996. – С.71-75.
26. Шуба О. Релігія в етнонаціональному розвитку України (політологічний аналіз) : Автореф. дис. на здобуття наук. ступ. д. політ. наук : Спец. : 23.00.02 – «Політичні інститути та процеси» / О.В. Шуба; Львів. держ. ун-т ім. І. Франка. – Л., 1999. – 30 с.
27. Черній А.М. Неоязичництво / А.М. Черній // Український соціум / О.С. Власюк, В.С. Крисаченко, М.Т. Степико та ін. – К. : Знання України, 2005. – С.245-251.
28. Академічне релігієзнавство: Підручник / А. Колодний. – К. : Світ Знань, 2000. – 862 с.
29. Колодний А.М. Неоязичництво-рідновірство України у його суті і перспективах / А.М. Колодний // Україна релігійна. Колективна монографія. Книга друга: Прогнози релігійних процесів України. – С.239-252.
30. Известный профессор религиовед ответил на все вопросы [Електронний ресурс] // Украинская Ассоциация Религиозной Свободы. – Режим доступу: <http://uars.org.ua/article.php?id=328>
31. На Тернопільщині селяни хочуть виселити язичників (відео) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tsn.ua/ukrayina/na-ternopilshchini-selyani-hochut-viseliti-yazichnikiv-video.html>
32. Любі браття та сестри! // Сайт Родового Вогнища Рідної Православної Віри [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://alatyrg.org.ua/forum/viewtopic.php?f=1&t=978>
33. Релігійний конфлікт на Тернопільщині: палать оселі та ідолів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tsn.ua/ukrayina/religiyniy-konflikt-na-ternopilschini-palyat-oseli-ta-idoliv.html>
34. Гусятинщина туристична [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tour.husyatyn.te.ua>
35. Інтерв'ю Огорокової І.Г. з Мартинюком В.Д. – Київ, 2010 р.

Огорокова И. Г. Восприятие неоязычества украинским обществом

Автором анализируются отношения неоязыческих организаций с государственными органами, освещение родноверия учеными и СМИ как формирователями общественного мнения, его восприятие разными слоями украинского общества.

Ключевые слова: *неоязычество, родноверие, украинское общество.*

Okorokova I. G. Perception of neopaganism by Ukrainian society

The author analyzes the relationship neo-pagan organizations with government agencies, covering of native faith scientists and the media as a shaper of public opinion and its perception by different sectors of Ukrainian society.

Keywords: *neopaganism, native faith, Ukrainian society.*